

Tarinallinen arviointi osana Pitkospuut-hankkeen asiakkaiden kokemusten kartoittamista

29.12.2023

Pitkospuut-hanke oli Euroopan unionin osarahoittama hanke, joka toteutettiin Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoiden toimesta Etelä-Pohjanmaalla 1.2.2021-31.12.2023. Pitkospuut-hankkeen kohderyhmänä olivat pitkäaikaissairaat työttömät työnhakijat sekä maahanmuuttajataustaiset työnhakijat koko Etelä-Pohjanmaan alueelta. Hankkeen tavoitteena oli edistää heidän terveyttään sekä työ- ja toimintakykyään ja vahvistaa heidän työllistymispolkuaan. Hankkeen päättyessä arvioitiin hankkeen vaikuttavuutta ja hyödyllisyyttä sekä kvantitatiivisin että kvalitatiivisin tutkimusmenetelmin. Arvioinnissa hyödynnettiin kvantitatiivista kyselytutkimusta, Kykyviisari-kyselyiden analysointia, teemahaastattelua sekä eläytymismenetelmää. Tässä artikkelissa kuvataan kvalitatiivista aineistonkeruuta eläytymismenetelmän avulla.

Eläytymismenetelmä

Eläytymismenetelmä on tutkimusaineiston hankintamenetelmä, jossa vastaajia pyydetään kirjoittamaan pieni tarina kehyskertomuksen eli tutkijan laatiman lyhyehkön tarinan alun pohjalta (Eskola & Suoranta, 2000, s. 110–117). Tutkimukseen osallistujille annetaan vapaat kädet tekstin kirjoittamiseen. Eläytymismenetelmälle tutkimusmenetelmänä on tyypillistä, että kirjoittamisessa ei tarvitse noudattaa mitään määrättyä formaattia. Kehyskertomuksesta virinneet ajatukset voi kirjoittaa omin sanoin paperille. Eskolan (1997) mukaan eläytymismenetelmä on tutkimusaineiston keräämisen menetelmä, jossa aineisto koostuu esseistä tai lyhyistä tarinoista, jotka tutkimukseen osallistujat kirjoittavat annetun, kehyskertomukseksi nimetyn orientaation

herättämien mielikuvien mukaan. Kirjoittamassaan tarinassa kirjoittaja vie kehyskertomuksessa esitettyä tilannetta eteenpäin tai kuvaa, mitä kehyskertomuksessa esitettyä tilannetta ennen on täytynyt tai voinut tapahtua. Eläytymismenetelmälle on tyypillistä variointi eli se, että samasta kehyskertomuksesta laaditaan kaksi tai useampia modifioituja versioita. Variointia on hyödyllistä soveltaa erityisesti, jos tutkimukseen vastaajia on runsaasti. Eläytymismenetelmä tarjoaa käyttökelpoisen aineistonhankintamenetelmän pyrittäessä ratkaisemaan jotakin käytännöllistä ongelmaa tai haluttaessa selvittää vastaajien aitoja kokemuksia jostakin asiasta. Eskolan (1997, s. 9). mukaan oivallisen kehyskertomuksen laatiminen on eläytymismenetelmän keskeinen vaihe. Se sisältää tilanteen kuvauksen, jota voidaan pitää vastaajien ajatuksia herättävänä orientaationa. Laadittu kehyskertomus voi olla ulkoasultaan hyvin yksinkertainen, esimerkiksi A4-paperi, jonka yläreunassa on muutaman rivin mittainen tarina. Tutkimukseen osallistujille annetaan ohjeeksi jatkaa kertomusta vapaasti. Eläytymismenetelmätarinan kirjoittaminen vaatii vastaajilta paneutumista. Useimmiten kirjoitetut tarinat ovat pituudeltaan yhdestä kahteen sivua. Eläytymismenetelmän avulla kerättyä tarinallista aineistoa voidaan analysoida teemoittelulla, tyypittelyllä tai diskursiivisella analyysillä. Laadullisen analysoinnin tuloksia voidaan havainnollistaa ja elävöittää alkuperäisillä ilmaisuilla, mutta on tärkeää huomioida tutkimukseen osallistuneiden anonymiteetin turvaaminen.

Tarinoiden arviointi Pitkospuut-hankkeen tutkimuksessa

Pitkospuut-hankkeen tutkimuksessa hankkeen asiakkaiden kokemuksia kuvaava aineisto kerättiin eläytymismenetelmällä viideltä Pitkospuut-hankkeeseen osallistuneelta pitkäaikaissairaalta työttömältä työnhakijalta. Koska tutkimukseen osallistujia oli vain viisi, tutkimusaineisto kerättiin kaikilta samaa kehyskertomusta hyödyntäen. Pitkospuut-hankkeen asiakkaiden tarinat kuvasivat Pitkospuut-hankkeen asiakasprosessia heidän yksilöllisten asiakaspolkujensa ja kokemustensa näkökulmasta. Eläytymismenetelmällä kerätyn aineiston tarinallinen arviointi toteutettiin tyypittelemällä. Tyypittelyssä kiinnitettiin huomiota ilmiön olennaisiin ja ominaisiin piirteisiin. Tyypilliset, aineistoa hyvin luonnehtivat piirteet tiivistettiin informatiivisesti ja koottiin havainnollisiin tyyppeihin. Tekstien analysoinnin kautta luotiin tyypillisiä asiakaspolkukuvauksia. Kuvauksissa yhdistyivät vastauksissa esiintyneet tyypilliset elementit. Tyyppikuvauksia vertailemalla saatiin esiin myös se, miten erilaiset asiakaspolkutyypit erosivat toisistaan. Asiakaspolkukuvaukset olivat eräänlaisia läpileikkauksia tai tiivistelmiä aineistosta, joissa kiteytyivät aineiston keskeisimmät elementit. Tyyppikuvaukset muodostettiin koodaamalla. Koodaaminen toteutettiin värittämällä aineistossa usein toistuvia asioita erivärisillä kynillä. Koodausyksikköinä käytettiin lauseita sekä lausekokonaisuuksia. Sen jälkeen analyysi eteni tehden tulkintoja ja johtopäätöksiä muodostaen. Tyypillisiä asiakaspolkukuvauksia kuvataan SeAMKin A-julkaisusarjan julkaisussa ”Pitkäaikaissairaiden työttömien työnhakijoiden terveyden, toiminta- ja työkyvyn sekä työllistymisvalmiuksien edistäminen Pitkopuut-hankkeessa.” Pitkospuut-hanke oli Euroopan unionin osarahoittama hanke.Mari Salminen-TuomaalaTtT, dosentti, yliopettajaSeinäjoen ammattikorkeakoulu Lähteet Eskola, J. (1997). Eläytymismenetelmäopas. Tampereen yliopisto. Eskola, J., & Suoranta, J. (2000). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino.